

DE ZEE

DE ZEE

'Het doel van kunst is niet het uiterlijk van dingen weer te geven maar het innerlijk...
dat is de echte werkelijkheid.' Aristoteles

Als kind verduald bij de zee. Poëtisch en verliefd aan zee. Loes en Anita. Ondergedompeld.

DE ZEE

De zee, met haar eb en vloed. Soms rustig en met bijna onzichtbare golven. Soms onverwacht onweer en een storm die kan opsteken.

De zee is onvoorspelbaar en altijd in beweging. Net als dementie.

Mensen met dementie stappen tussen de golven, een eindeloze zee die soms rustig is waarvan je de bodem onder je voeten voelt. Dan komt de storm opsteken en is de bodem weg. In de zee probeert men zich overeind te houden en niet door de golven te worden meegenomen.

Op zee heb je kleine vuurtorentjes nodig die zorgen voor licht om zo een beetje staande te blijven. Kunst kan een klein vuurtorentje zijn.

De zee. We hebben toen een tochtje naar... tochtje naar de... God, dat weet ik niet meer. Nee.
Nee, dat zou ik ook niet meer weten. Maar met de zeilboot was best wel spannend.

INLEIDING

De Zee is een serie van 5 ontmoetingen met kunstenaars en ouderen met dementie. Het is een interactief kunstproject gericht op de schoonheid van verhalen en het ruimte maken voor zeggingskracht en verbeelding van de ouderen. Wij hebben de methode Kunst Kijken (gebaseerd op Visual Thinking Strategie) ontwikkeld en ingezet om verhalen, associaties en ideeën te ontsluiten. Iedereen kon vanuit zijn eigen perspectief een bijdrage leveren. Ouderen maakten verbinding met het kunstwerk, zichzelf en met elkaar. Kunst Kijken hebben wij gecombineerd met kunst maken. 11 ouderen van het Odensehuis in Amsterdam Zuid hebben beeldend werk gemaakt. Deze werken zijn vervlochten met hun eigen verhalen en vormen een expositie in Huis van de wijk Olympus.

De Kijkmeester - Ad

"Het moet wel kloppen anders is het niet goed."

Bespottelijke spotprent - Ad

Officier - Ad

"Ik had een goede baan en moest mensen aan mij verbinden.
Dat betekende dat ik goed naar mensen moest kijken."

Kijkprent - Ad

Afgezakt oog - Ad en Hilde

Vandaag - Ria

“Mooi? Echt?”

Waar ik geboren ben, daar je
 met eenzaamheid onder het waaier
 in de veldjes Toek zijn, er heb
 overtuigen om water. De brandvrijer
 bij het hant van de eerste jaren
 waarna Later stagen in water en
 enger door loggen bij zijn
 In de brandvrijer water, duidelijk
 brandvrijer te in de water en om
 nach. Maar wij blijven dan plaatsen
 en die in het water

Ik verdedig een kind van het gemiddeld
 - wij verdedigen dat het "brandvrij" is.
 Daar was een brandvrijer, Er was wat
 hoog en laag, wat het dan dan een
 brandvrijer. We gingen er graag naar om
 de deeltje te weten

Nag als het brandvrijer - maar een jaar -
 verdedigen we van. Alleen
 En dan was water, dat bij de water
 op de brandvrijer water. Om er voor
 de brandvrijer water van de brandvrijer.
 bij om. Toen het brandvrijer en
 en de hoog lag een brandvrijer water.
 De brandvrijer van water. Toen we water
 water, het water van brandvrijer om
 stelen.

De brandvrijer lag toen nog niet wel met
 water. Alleen het water van de brandvrijer
 ging.

De brandvrijer op alle en het in water
 we liep brandvrijer, bij de brandvrijer.
 Die voor van de brandvrijer. Dan was
 een brandvrijer water.
 Het was ik wat het water dat de brandvrijer
 ik brandvrijer water. Toen het al met het brandvrijer
 Daar het was er een brandvrijer in het water,
 een brandvrijer van het water van brandvrijer
 het in water van brandvrijer, het water van brandvrijer

Brandvrijer - Margot

"Ik ben nooit goed vertrouwd geraakt met het water."

Kunst Kijken

Een heel mooi, delicaat perspectief punt.

Een vogel die vliegt uit een donkere wolk.

Naar het licht.

Gaat hij landen op de aarde?

Maar ik zie een prikplant.

Die vogel, dat zou ook een straaljager kunnen zijn.

Die vier bollen, het lijkt alsof ze branden.

Dit is oorlog, strijd en geweld.

Onverwacht - Margot

Met de kop in de wind - Frans

Vis met bril in de mond & Lopende vis - Frans

"Vis. Dat vind ik zo schattig. Het is me al een paar keer opgevallen dat hij vaker een vis tekent. Ik ben een vis, mijn naam is Vis. Lief he?" (Margot, vrouw van Frans)

Hond met cadeau - Frans

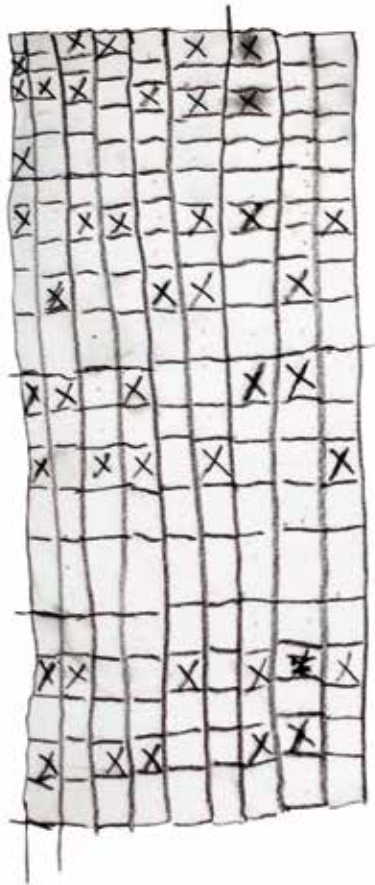
"Je krijgt ook een cadeautje van mijn hond. Dus hij moet nog kiezen voor wie.
Er zal wel een vis in zitten denk ik."

Vogel met bril - Frans

“Het is een menselijke vogel. Hij heeft zijn zondagse pak aan.”

Wanneer ik nonchalant naar boven kijk
ontstaat er een kosmische manifestatie
ruimtelijke inzichten in mijn hoofd
een buitenaards geluid
zit vast in een half heelal
hoe kom ik hier uit?
ik ben het wachten zat
donker en grauw
snakkend naar een kleurrijk geheel
ik zie en voel niks
een ware werkelijkheid acht ik niet reëel
toch voel ik mij als een vis in het water
neuriënd op het ritme van de golven
lalala
altijd hetzelfde liedje
maar vandaag even niet

Raadsel - Jan

“Eigenlijk ben ik niet zo’n verteller.”

Het verschiet - Jaco

Kunst Kijken

Het kan eindeloos doorgaan. Maar je weet het niet, het kan ook tot iets heel anders leiden. Het blijft toch ergens een mysterie. Wat is daarachter? Misschien moet je ergens stoppen, staat er weer zo'n hekje hè, dat je niet verder mag. Met een hoog perspectief geef je de weidsheid aan, ver weg.

Maar ik stoor me, daar bovenin zit het allemaal niet goed en ineens fladdert het uit. Het hindert mij.

Het is eigenlijk alsof ik een vogel ben, uit een vogelperspectief
Ja, dit is het weiland van mijn jeugd.
Het is niet het verleden, het is altijd de toekomst waar ik naar zal kijken.

Het is gewoon kaars- en kaarsrecht en dat gaat kilometers door. Tot aan het dorp waar de boerderijen staan. Op de voorgrond staan stippen in de groene banen. Dat kunnen koeien zijn, het kunnen ook mestplakken zijn van de koeien, het kunnen schapen zijn.

Achtergrondtoon - Jaco

“Hier zit een vaste frequentie in, een achtergrondfrequentie. Hier is een planeet, dat is in ieder geval een belangrijke stoffelijke manifestatie en er is ook intelligentie in het universum. Het is allemaal gericht op het sublimeren tot het hoogste punt. Ik bedenk dit allemaal ter plekke nu hoor. Sublimeren tot het hoogste punt.”

Apocalyptisch - Jaco

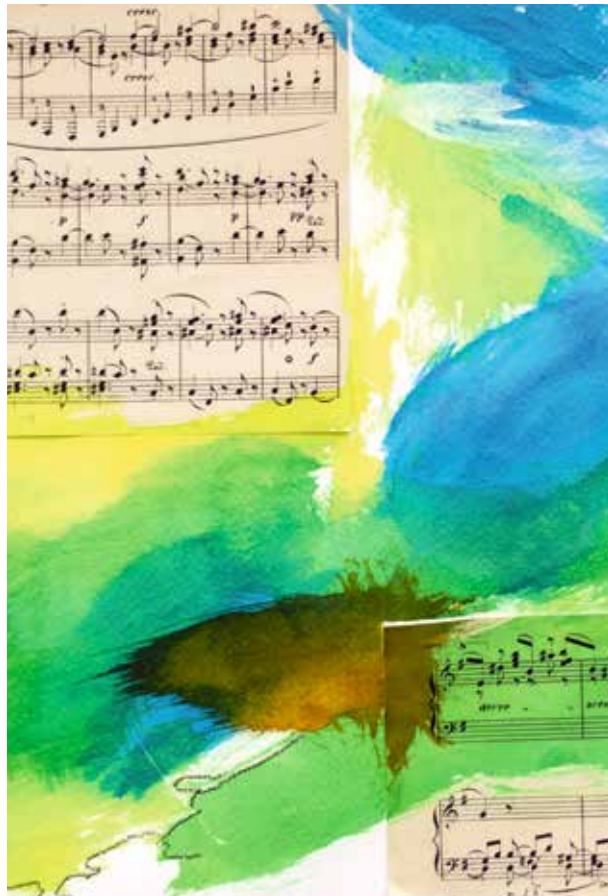

Doolhof - Hilde

Kunst Kijken

Het lijkt op een doolhof, maar die leidt steeds naar een kamer. Alle kamers zijn anders. In de ene heb je bloemen, dat is een mooie kamer. In de andere een vogel met stippen die vliegt naar boven en wil uit de ruimte wegvliegen. Er is ook een donkere kamer met een doodskop.

Je kan elke kamer verlaten, er is altijd een uitgang.

Stromingen - Rutger

“Lalalalalalalalalalalala”

Vulkaan - Annemarie

"Ook voor mij als kind heeft dat enorme impact. Dat je de wortels bij die tijd voelt."

Huis aan het meer - Annemarie

"Mijn familie zat op de veranda te eten. De hond slaat aan. Vanuit de bosjes ineens BAAAANG..."

Optimisme - Frida

"Als ik aan het schilderen ben, dan denk ik er niet over na. Ik sta ervoor en mijn hand, dat klinkt krankzinnig, gaat gewoon. Mijn hand gaat gewoon een bepaalde orde doen. Dat gebeurt fysiek."

Nederige engel - Frida

Kunst Kijken

Ik zie hier een omhooggaande beweging. Een beweging die ook vaak gebruikt wordt in kerken en kathedralen. Het is namelijk een beweging naar God, eigenlijk. Maar de stilte, alsof ik in een kathedraal ben of een kerk. Die beweging naar boven, naar het hogere.

Ik zie hier een hoofd. Hier een arm. Dit is een dun lijfje. En hij geeft iets. Achter daar links, dat ronde, dat is een soort vleugel. Een engel. In mijn volgende leven ben ik inderdaad een engel. In jouw volgende leven, ben je een engel? Je bent nu al een aardengel, hè?

Frans hanteert het potlood als wapen tegen dementie

Leukeren rapportage • Een ontdekkingsreis door dementie ouderen maken die bij het Odensehuis in Jask. Het dementie brein moet je blijven proberen

Leukeren rapportage
Dementie is een ziekte van het brein die ervoor zorgt dat je niet meer weet wat je doet en wat je wilt. Het is een ziekte die je niet kunt voorkomen en die niet kan worden geneukt. Het is een ziekte die je niet kunt voorkomen en die niet kan worden geneukt. Het is een ziekte die je niet kunt voorkomen en die niet kan worden geneukt.

Katkeby Het potlood als wapen in de strijd tegen dementie

'Een vis met een bril: waarom niet

Duizenden met dementie maken bij het Odensehuis in Zuidal toekend een ontdekkingsreis door hun eigen leven. Want juist het dementie brein moet je blijven proberen. Wat is kon het maken ben? Geen idee. Ik volg paar mijn rechterarm.

Wageningen
Dementie is een ziekte van het brein die ervoor zorgt dat je niet meer weet wat je doet en wat je wilt. Het is een ziekte die je niet kunt voorkomen en die niet kan worden geneukt. Het is een ziekte die je niet kunt voorkomen en die niet kan worden geneukt.

COLOFON

Makers

Ad
Annemarie
Daniela
Frans
Frido
Hilde
Jaco
Jan
Margot
Ria
Rutger

Kunstenaars

Senad Alic, Riska Wijgergangs, Monique Hoving, Helena Klakocar, Luan Buleshkaj, Samieh Shahcheraghi

Met dank aan

Odensehuis Amsterdam Zuid, Simone Aarnink, Paul van der Linden, Jeroen Wilhelmus, Zoran Bogdanovic, Familiefonds, Huis van de Wijk Olympus/SOOZ

Fotografie Mais Shoubaji

Vormgeving Christien Munters

Informatie

www.werkelijkheid.com - www.blikbijzonder.nl

Bij de zee, alsof je hele gevoel in een soort van roes was.

Het was heel spannend.

Eigenlijk meer ontspannend op een bepaalde manier.

Alsof de natuur groter was.

Jij en je probleempjes werden door de zee en de wind en de zon kleiner.

Zoiets was het.